

Manisa İlinin Eğitim Coğrafyası

Saliha KODAY (*)

Ferdi AKBAŞ (**)

Cemal SEVİNDİ (***)

Öz: Eğitim bir milleti var eden süreçlerin başında gelmektedir. Ekonomik kalkınma, nüfus miktarı, aile yapısı, gelenek ve görenekler gibi birçok etkene bağlı olarak ilerleme ya da gerileme gösteren eğitim, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Eğitim düzeyini etkileyen süreçlerden birini teşkil eden nüfus miktarı, dünya milletleri arasında yüzyıllardır devam eden hayat savaşında oldukça büyük bir ağırlığa sahiptir. Bu durumdan hareketle, ülkemiz nüfusu ile ilgili çeşitli bahisleri; nüfusun dağılışı, cinsiyet durumu, kırsal ve şehir nüfusu, nüfusun eğitim durumu gibi özellikleri tetkik etmek hayati bir öneme sahiptir. Araştırmamızın amacı; Manisa ilinin eğitim durumunun incelenmesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda Manisa ili eğitim coğrafyası adlı çalışmanın gelecekte eğitimle ilgili planlamalara ışık tutacağı kanaatindeyiz. Çalışmamızda, Manisa Milli Eğitim Müdürlüğü, Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden faydalanılmıştır. Bunun yanında daha önce yapılmış olan çalışmalara da yeri geldiğinde değinilmeye çalışılmıştır. Bu veriler neticesinde, Manisa ilinin eğitim durumunu yansıtacak göstergelerin bazıları üzerinde durularak, il nüfusunun eğitim coğrafyası ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Eğitim Coğrafyası, Manisa

The Educational Geography of Manisa Province

Abstract: Education is one of the leading factors which brings a nation into existence. Education, which makes progress or regress depending on many factors such as economic development, population, family structure, customs and traditions, has a history as old as human history. The amount of population which is among the factors effecting the education level, has an important place in the struggling life of the nations for centuries. From this point of view, various topics related with the population of our country such as distribution of the population, gender status, population of urban and rural areas and education level of the population have a vital importance. The main purpose of our study is revealing the educational status of Manisa province. In accordance with this purpose, the data obtained from Manisa Provincial Directorate for National Education and Turkish Statistical Institution have been used in our study. Besides that, the related studies conducted before has been mentioned too as the occasion arises. As a result, educational geography of the population of the province has been tried to be revealed by putting emphasis on some of the indicators which reflects the education status of Manisa province.

Keywords: Education, geography education, Manisa

---

*) Prof.Dr, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü (e-posta: skoday@atauni.edu.tr)

**) Arş.Gör., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü (e-posta: ferdi.akbas@atauni.edu.tr)

***) Yrd.Doç.Dr, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü (e-posta: csevindi@atauni.edu.tr)

Makale Geliş Tarihi: 19.12.2016
Makale Kabul Tarihi: 24.03.2017

I. Giriş

İlk insandan günümüze gelinceye kadar insanoğlu çok farklı ortamlarda yaşam mücadelesi vermiştir. Bu süreçte bazı toplumlar tarih sahnesinden silinirken bazıları da var olma çabalarını sürdürmeye devam etmiştir. Dünya üzerindeki toplumların yaşamını devam ettirebilmeleri öncelikle sahip oldukları nüfus miktarı ve niteliğine, kısacası nüfus yapısına bağlıdır (Tandoğan, 1994: 1).

Her sahanın kendine özgü birtakım özellikleri mevcuttur. Mekânların sahip olduğu bu özelliklerden nüfusun sık ve seyrek oluşunun etkilendiği gibi göç alıp vermesi de etkilenmektedir. Sahip olunan bu nitelikler aynı zamanda nüfusun eğitim yapısını da şekillendirmektedir. Bununla birlikte mekânların eğitim durumları fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri tarafından kontrol edilmektedir. Bu şartların daha uygun olduğu yerlerde eğitim seviyesi daha yüksektir. Eğitim ve öğretim temelde çeşitli aşamalardan oluşmaktadır. Genel itibarıyla bir yerdeki nüfusun eğitim düzeyleri arasında birtakım benzerlikler görülse de temelde bu düzeyler arasında kendine has özellikler bulunmaktadır (Şahin, 2015: 45).

Nüfusun eğitim durumu kavramı ile çoğu kez okuryazar olan ve olmayan nüfus anlaşılmaktadır. Gerçekten de, bir nüfus kitlesinde, okuma çağı nüfusun eğitim düzeyi, eğitim durumu konusunda temel göstergelerden ilkidir. Ama yeterli değildir. Çünkü bir ülke nüfusunun eğitim düzeyi, sadece okuryazarlık oranı ile ölçülemez. Bu temel sorun da, ülkedeki okullaşma oranı, okul çağı nüfusunun eğitim kademeleri arası öğrenci akışı, okul-öğretmen-öğrenci sayısı dengesi ve benzerleri ile ülke nüfusunun ilköğretim, orta öğretim ve yükseköğretim mezunlarının, bir birine ve ülke nüfusuna oranları gibi kriterleri de dikkate alınmalıdır (Doğanay, 2014: 191).

Toplumların kalkınmasında etkili olan faktörlerin genellikle sermaye, teknoloji, doğal kaynaklar ve nüfus olduğu ifade edilmektedir. Kuşkusuz bunların birbirine olan bağlılığı bilinmekle birlikte, tüm bunların insan ögesine bağımlı olduğu da su götürmez bir gerçektir (Tandoğan, 1998: 138). İnsan ögesini şekillendiren ve sosyoekonomik gelişmenin köşe taşı olarak tabir edilen faktör ise eğitimidir (World Bank, 1990: 1). Ancak, gözden kaçırılmaması ve üzerinde ehemmiyetle durulması gereken önemli bir konu da nüfusun niteliğidir. Bundan kasıt nüfusun okuryazarlık durumudur. Ülkelerin çağdaş uygarlık seviyelerine yükselmelerinde en önemli faktör, eğitimdeki fırsat eşitliği ilkesidir. Cumhuriyetin ilanı ile her alanda başlayan yenileşme hareketlerinin belki de en büyük etkisi eğitim alanında görülmüştür (Koday, 2005: 46). Ulu Önder Atatürk'ün; "Bir millet irfan ordusuna sahip olmadıkça, muharebe meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuna bağlıdır" sözü eğitimin bir toplumun gelişmesinde en önemli role sahip unsur olduğunu göstermektedir.

Kaliteli nüfus ancak eğitim sayesinde gerçekleşebilir. İnsanın çok yönlü eğitimi, tabiatı kontrol ederek onu değişime uğratabilecek ve üretimde bulunacak bir şekilde

geliştirme süreci ve gelecek nesillere kültürel mirası aktararak, onları çağdaş gelişmişlik seviyesine götüren en önemli vasıtalarından biri olarak ifade edilmektedir. Gelişen ve hızla değişen dünyada çağdaş uygarlık düzeyine erişebilmenin, çağa ayak uydurabilmenin, ekonominin her alanında rekabet edebilir konuma gelebilmenin, topyekûn kalkınmayı sağlayabilmenin, bilimsel çalışmalarda öncü olabilmenin yolu nitelikli eğitimden geçmektedir (Çoban, 2013: 358).

Profesör G. U. PAPI, eğitimin kalkınmaya olan etkisini maddeler halinde şu şekilde sıralamıştır;

- a) Kişileri, yeni buluşları daha kolay kabul eder duruma getirir.
- b) İşgücü için gerekli potansiyeli sağlar, makineleşmeyi geliştirir.
- c) Üretim tekniklerinin yararlı bir biçimde birleştirilmesini sağlar.
- d) Yeni teknik buluşların gecikmeden uygulanmasını sağlar.
- e) Hem ülke içinde hem de uluslararası alanda, işgücü ve girişim yeteneğini geliştirmekte etkili olur.
- f) Teknik, ekonomik ve siyasal kararlar verme durumunda olan sorumluların tehlikeli ve yanlış kararlar vermesini önler (Kaya: 1977: 12'den aktaran Büyükarşlan, 1995: 8).

Ülkemizde eğitimle ilgili faaliyetler, Milli Eğitim Bakanlığı himayesinde yürütülmektedir. 2 Mayıs 1920 tarihinde kurulan bakanlığın amaçları;

a) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

b) Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

c) İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (Milli Eğitim Bakanlığı, Erişim Tarihi: 06.09.2016, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html).

Türkiye'de eğitim; örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak, iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Netice itibariyle çalışma Manisa ilinin eğitim durumunu ortaya çıkartması açısından önem taşımaktadır. Çalışmada, TÜİK, Manisa İl Milli Eğitim Müdürlüğü verilerinden faydalanılmıştır. Manisa ilinin eğitim yapısının açıklanmaya çalışıldığı bu makalede, ilin eğitim durumunun aydınlatılacak istatistikî göstergeler üzerinde durulmuş, il nüfusu eğitim coğrafyası açısından ele alınmıştır.

II. Manisa İlinde Okuryazarlık Oranı

Manisa'nın ilinin nüfusu ilk nüfus sayımının yapıldığı 28 Ekim 1927 tarihinde 372.558 kişi olarak hesaplanmış olup, bunun 182.147'sini erkek, 190.411'ini ise kadın nüfus oluşturmaktadır (Tablo 1). Manisa ilinin nüfusu ilk nüfus sayımından günümüze kadar sürekli artmıştır. Bu durumu ilin sahip olduğu fiziki ve beşeri coğrafya faktörleri (iklimi, tarım, ticaret, sanayi, ulaşım gibi) en iyi şekilde açıklamaktadır.

Tablo 1. Manisa İl Nüfusunun Yıllar İtibariyle Durumu.

Sayım Yılı	Erkek	Kadın	Toplam
1927	182.147	190.411	372.558
1935	208.883	217.354	426.237
1940	225.070	230.742	455.812
1945	234.013	238.776	472.789
1950	259.983	260.108	520.091
1955	283.943	278.212	562.155
1960	334.446	322.658	657.104
1965	381.798	366.747	748.545
1970	405.339	400.311	805.650
1975	440.674	431.701	872.375
1980	475.195	466.746	941.941
1985	531.281	518.849	1.050.130
1990	583.838	570.580	1.154.418
2000	630.241	629.928	1.260.169
2015	691.955	688.411	1.380.366

Kaynak: TÜİK.

Coğrafi faktörlerin eğitim üzerinde oldukça büyük bir etkisi bulunmaktadır. Manisa ilinin sahip olduğu fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri ilin eğitim alanında modern ve gelişmiş bir yapıya ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Çevre il ve ilçelerden çeşitli nedenlere

(eğitim, sanayi, ticaret vb.) bağlı olarak göç alan Manisa ili, ülkemiz ortalamasının üzerinde bir okuryazar oranına sahiptir.

Tablo 2. Manisa İl Nüfusunun İlçelere ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2015).

İlçeler	Kadın Nüfus	Erkek Nüfus	İlçe Yüzölçümleri (km ²)	Toplam (%)	Toplam
Yunusemre	105392	106281	823	15,35	211673
Şehzadeler	83078	85617	515	12,22	168695
Akhisar	82514	82043	1706.98	11,92	164557
Salihli	80023	78545	1.220.08	11,49	158568
Turgutlu	76327	77360	472.86	11,13	153687
Soma	53199	53876	830.34	7,76	107075
Alaşehir	49659	50595	1015.26	7,26	100254
Saruhanlı	26842	26850	839.37	3,89	53692
Kula	23053	22304	917.04	3,29	45357
Kırkağaç	19575	23699	294.11	3,13	43274
Demirci	22541	19737	1452.76	3,06	42278
Sarıgöl	18114	17852	352.02	2,61	35966
Gördes	14879	14165	947.44	2,1	29044
Selendi	10546	10430	700.97	1,52	20976
Ahmetli	8137	8323	297.59	1,19	16460
Gölmarmara	7630	7594	274.98	1,1	15224
Köprübaşı	6902	6684	294.11	0,98	13586
Toplam	688411	691955	13096	100	1380366

Kaynak: TÜİK, HGK, Manisa Valiliği verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır.

Tablo 2'yi incelemeye geçmeden evvel Manisa'nın coğrafyası hakkında bilgi vermek daha uygun olacağı kanaatini taşımaktayız. Ege Bölgesi'nin Asıl Ege Bölümü sınırları içerisinde yer alan Manisa ili, batıdan İzmir, kuzeyden Balıkesir, güneyden Aydın, güneydoğudan Denizli, doğudan Uşak ve Kütahya illeri ile çevrilidir (Harita 1).

Manisa ilinin de yer aldığı Asıl Ege Bölümü, kuzeyde Bakırçay'ın güneyinden başlar, doğuya doğru kavisli bir hat çizerek Alaşehir Ovasının ortasından geçerek güneyde Eşler Dağının kuzeyinde son bulur. Bu bölümün Akdeniz Bölgesiyle olan sınırını Büyük Menderes Vadisi güneyindeki KB-GD doğrultulu Menteşe Dağları ile Batı Torosların ilk sırasını oluşturan GB-KD doğrultulu dağ sırası oluşturmaktadır. Sınır, güneyde Marmaris – Köyceğiz arasındaki Karaağaç limanından başlamakta; buradan itibaren GB-KD doğrultusunda uzanarak Gölge (Sandıras) Dağı'nın batısını, Acıpayam Ovası batısında uzanan dağ sırasını, Honaz Dağını, Acıgöl batısındaki Beşparmak Dağlarını izlemektedir. (www.geography.humanity.ankara.edu.tr, 29.04.2015). Çalışma sahası, Batı Anadolu'nun denize kıyısı bulunmayan, fakat kıyıya en yakın ilidir. Coğrafi

bakımdan, Ege Bölgesi'nin orta ve kuzeyinde olup, batısı Asıl Ege, doğusu ise İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer almaktadır. Gediz Havzasının büyük bölümü il sınırları içinde bulunmaktadır. İl idari bakımdan, doğudan Uşak'ın Merkez ve Eşme, Kütahya'nın Gediz ve Simav, kuzeyden Balıkesir'in Sındırgı, Merkez, Savaştepe ve İvrindi, güneyden Aydın'ın Nazilli ve Kuyucak, güneydoğudan Denizli'nin Buldan ve Güney, güneybatıdan İzmir'in Kiraz, Ödemiş, Bayındır ve Kemalpaşa, batıdan ise İzmir'in Bornova, Menemen, Aliağa, Bergama ve Kınık ilçeleriyle çevrilidir. Ege Bölgesi'nde yer alan Manisa ilinin yüzölçümü 13.096 km²'dir (Koday, Erhan, Akbaş, 2016: 538-539).

Harita 1. Manisa İlının Lokasyon Haritası.

6360 sayılı kanunla on dört ilde büyükşehir belediyesi ve yirmi yedi ilçe kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelelerde değişiklik yapılmasına dair kanun ile Manisa iline büyükşehir unvanı verilmiş ve Manisa ilinde, ekli sayılı listede belirtilen Manisa Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı Şehzadeler ilçesi ve aynı adla belediyesi ile Manisa Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, bunlara bağlı bulunan köyler ve belediyelerden oluşan Yunus Emre ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur (6360 sayılı kanun, 2012: 11741-11824 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>).

Manisa İl nüfusunun ilçe ve cinsiyete göre dağılımı analiz edildiğinde en fazla nüfusun 211.673 kişi ile merkez ilçelerden olan Yunusemre'ye ait olduğu görülmektedir. Yunusemre'yi 168.695 kişi ile bir başka merkez ilçe statüsünde olan Şehzadeler izlemektedir. Bu ilçelerin fazla nüfuslanmasında, il merkezinde kurulmuş olmaları etkili olmuştur. Bunun yanında sanayi, ticaret merkezleri gibi alanların içerisinde ya da yakınında yer almaları da nüfuslarının fazla olmasını sağlamıştır. Manisa'nın yüz ölçümü bakımından en büyük ilçesi olan Akhisar'da (1706.98 km²) 164.557, Salihli'de (1.220.08 km²) 158.568, Turgutlu'da (472.86 km²) ise 153.687 kişi yaşamaktadır (Tablo 2). Bu verilere göre en fazla insan Yunus Emre ve Şehzadeler ilçelerinde yaşamakta olup, bu iki ilçe il nüfusun % 27,55'ini barındırmaktadır. Bunlardan sonra il nüfusunun % 34,54'ünü ise İstanbul-İzmir karayolu üzerinde yer alan Akhisar ile İzmir-Ankara Karayolu üzerinde bulunan Salihli ve Turgutlu barındırmaktadır. Bu ilçeler gelişmiş bir tarım, sanayi ve ticaret altyapısına sahiptir. Bu ilçelere olan yoğun göç akışında bu durumun büyük etkisi vardır. Manisa ilinde en az nüfusu, 13.586 kişi ile Köprübaşı ilçesi barındırmaktadır. Bu ilçeyi il nüfusunun % 1,1'ini barındıran Gölmarmara ile % 1,9'unu barındıran Ahmetli ilçeleri takip etmektedir (Tablo 2).

Manisa ilinin eğitim coğrafyasını ortaya koyabilmek için; il merkezi ve ilçelerdeki nüfus ile bu nüfusun eğitim düzeylerinin incelenmesi gerekmektedir. Manisa ilinin nüfusu 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımından bu yana sürekli artmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasını ise ilin sahip olduğu elverişli ulaşım olanakları, tarım, sanayi, ticari faaliyetler sağlamıştır (Taşlıgil, 1992: 234).

Buna ek olarak ülkemizde eğitim alanına yönelik yapılan yatırım, planlama, teşvik gibi unsurlara bağlı olarak Manisa ilinin eğitim seviyesinde önemli gelişmeler olmuştur. Ancak bazı okul türlerinde, öğrenci sayılarında dönemsel olarak dalgalanmalar olmuştur. 1997 senesinde 8 yıllık eğitim sistemine geçilmesi ve üniversiteye giriş sınavlarındaki katsayı uygulaması, ülkemiz bütününde olduğu gibi Manisa ilinde de öğrencilerin liselerdeki dağılımını etkilemiştir. Buna benzer olarak 2012 yılında uygulanmaya başlanan 4+4+4 aşamalı eğitim sistemine geçiş ve üniversite sınavlarında bir önceki planlamada düzenlenen katsayı uygulamasının yeni baştan değiştirilmesi, Manisa'da eğitim gören öğrencilerin okul türlerine göre dağılımlarını değiştirmiştir (Şahin, 2015: 48-49).

Manisa ilinin okuryazar oranı yıllar itibariyle sürekli artmıştır. Bu artış cinsiyetler arasında eşit miktarda olmamış, kadın nüfusun okuryazar oranı bütün yıllarda erkek nüfustan düşük olmuştur. 1935 yılında 47.760 erkeğe karşılık 14.495 kadın okuma

yazma bilirken, 2000 yılına gelindiğinde ise 451.584 kadına karşın 529.110 erkeğin okuma yazma bilmesi örnek olarak verilebilir (Tablo 3). Bu durumu ülkemiz geneli itibarıyla değerlendirdiğimizde, ülkemizde okuma yazma bilmeyen kadın sayısının erkeklerin 5 katından fazla olduğu ortaya çıkmaktadır (TÜİK, 2015: 1, DEİ, 2000: 47).

Tablo 3. Manisa İlinin 1935-2000 Nüfusunun Okur-Yazar Oranları.

Yıllar	Okuma-Yazma Bilmeyen		Okuma-Yazma Bilen		Bilinmeyen		Okuma-Yazma Bilmeyen Oranı		Okuma-Yazma Bilen Oranı	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
1935	123 225	166 399	47 760	14 945	-	-	72.07	91.76	27.93	8.24
1940	123 694	173 886	69160	23828	-	-	64.14	87.95	35.86	12.05
1945	106 815	164 961	86156	34 488	-	-	55.35	82.71	44.65	17.29
1950	124 453	173 391	106 913	46118	857	990	53.79	78.99	46.21	21.01
1955	101787	169 252	133059	61643	391	409	43.34	73.30	56.66	26.70
1960	125 441	190 248	154105	77 024	27	3	44.87	71.18	55.13	28.82
1965	110 489	194 819	213327	115 763	67	55	34.12	62.73	65.88	37.27
1970	104 758	189 487	243 671	154162	731	115	30.07	55.14	69.93	44.86
1975	92 303	178 444	288 149	195 694	3	1	24.26	47.69	75.74	52.31
1980	82 267	174 968	329 567	230 862	798	800	19.98	43.11	80.02	56.89
1985	63249	138 461	400 499	315 733	67	28	13.64	30.48	86.36	69.52
1990	60 437	142 824	458 051	365657	93	93	11.65	28.09	88.33	71.91
2000	37 686	118172	529 110	451 584	-	-	6.65	20.74	93.35	79.26

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Manisa).

Okuryazar olmama durumunun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlar toplumsal cinsiyet algısına bağlı olarak çocuklukta toplumsal tutum, yetişkinlikte ise eş tutumu ve kadın algısıdır (Yıldız ve diğerleri, 2011: 746). Bu durumu hem daha önce yapılan akademik çalışmalar hem de araştırma sahasında özellikle orta yaş üzerindeki nüfus ile yapmış olduğumuz mülakat sonuçları doğrulamaktadır.

Manisa ilinin 1935-2015 yılları arasındaki okuryazar oranları incelendiğinde; en az okuryazar oranının % 17,80 ile 1935 yılında olduğu görülmektedir. Bu yıldan sonra Manisa il nüfusunda okuryazar oranı sürekli artmıştır. 1960 yılında gelinceye kadar ildeki okuryazar oranı % 50'nin üzerine çıkamamış olup bu yıldan sonra ise bu değer altına inmemiştir (Tablo 3, Tablo 4, Şekil 1). Manisa ilinde okuryazar oranının süratle artmasında ülkemizde 1940 yılında başlayan Türk Silahlı Kuvvetlerinin Okuma Yazma Çalışmaları, 1970'lerden bu yana Fonksiyonel Okuma Yazma Çalışmaları Projesi, 1981-

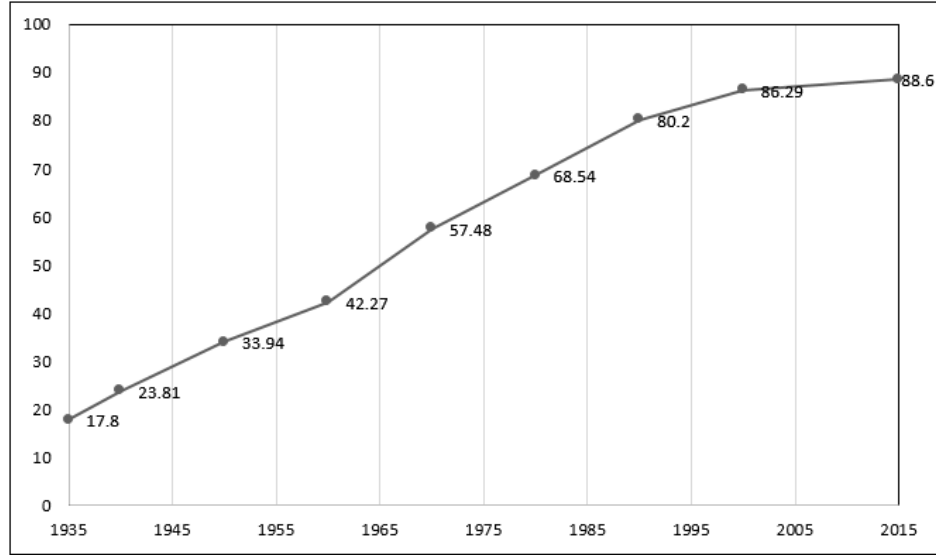

1989 yıllarında 100. Yıl Okuma Seferberliği, 1990'lerden günümüze Okuma Yazma Seferberlikleri, 2001'den günümüze ve geleceğe yönelik Ulusal Eğitime Destek Kampanyaları ve Eğitim Her Engeli Aşar Seferberliklerinin büyük payı bulunmaktadır (Önal, 2010: 107).

Tablo 4. Manisa'nın Yıllara Göre Okuryazar Nüfus Oranlarının Dağılımı (1935-2015).

Yıllar	1935	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2015
Yüzde (%)	17.80	23.81	33.94	42.27	57.48	68.54	80.20	86.29	88.60

Kaynak: TÜİK.

Şekil 1. Manisa'nın Yıllara Göre Okuryazar Nüfus Oranlarının Dağılımı (1935-2015).

Manisa'nın eğitim yapısını detaylı bir şekilde açıklayabilmek için 1975-2000 yılları arasındaki okuryazar olan ve olmayan nüfus ile bu nüfusun bitirdiği okullar derinlemesine incelenmelidir. 1975-2000 arasındaki dönemde 25 ve daha yukarı yaşta ilkökul, ortaokul, lise ve yükseköğretim mezunu olan nüfus sürekli artmıştır. Aynı devrede ilkökul mezunu olan kadın nüfus artarken, erkek nüfus azalmıştır. Bu durumun nedeni ise lise ve yükseköğretim mezunu erkek nüfusunun artmasıdır. 1975 yılında erkek nüfusun % 45,7'si ilkökul mezunu iken bu değer kadınlarda % 24,6'dır. 2000 yılında erkek nüfusun % 62,02'si ilkökul mezunuyken, bu oran kadınlarda % 52,58'dir. 1975 yılında ortaokul mezunu olan erkek sayısı kadınların 3 katından fazladır. 2000 yılında toplam nüfustaki ortaokul mezunlarının % 7,38'ini erkekler, % 3,08'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Kısaca ifade edilecek olursa; 1975-2000 yılları arasında dönemde ortaokul mezunu olan erkek nüfus kadın nüfusun 2 katından fazla bir rakamsal değere sahip olmuştur. 1975 yılında 25 yaş ve yukarısındaki nüfus içerisinde toplam 7981 lise

mezunu bulunmaktadır. Bu değerin 5540'ı erkek, 2441'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Aradan geçen 15 yıllık dönemde lise mezunu nüfusun % 2,81'ini erkek nüfusun, % 1,26'sını kadın nüfusun oluşturması, 1975 yılında görülen erkek nüfusun rakamsal üstünlüğünün devam ettiğini ortaya koymaktadır. Ortaokul ve lise mezunlarında görülen benzer durum yükseköğretim mezunları için de geçerlidir (TÜİK, 2002: 47-49).

Manisa ilinin eğitim düzeyinin cinsiyet, il ve ilçe merkezlerine göre durumunu incelediğinde; cinsiyetler arasında her öğrenim aşamasında önemli ölçüde fark olduğu görülecektir (Tablo 5). Cinsiyetler arasındaki eğitim farkının ortaya çıkmasında geleneksel değerler, toplumsal yapılar, dini inancı yanlış yorumlama, ekonomik sebepler ile göçler etkilidir. Bunların yanında fiziki coğrafya faktörleri de cinsiyetler arasında eğitim farkının oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Çoban, 2013: 366-367, Akpınar, 2003: 175).

Tablo 5. Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre İl/İlçe Merkezleriyle Birlikte Manisa'nın Nüfusu (6 +Yaş) 2015-2016.

Bitirilen Eğitim Düzeyi	Kadın	Erkek	Toplam
Doktora Mezunu	489	829	1318
Yüksek lisans Mezunu	2292	3370	5662
Yüksekokul ve Fakülte Mezunu	52276	66761	119037
Lise veya Dengi Okul Mezunu	83551	113020	196571
Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	48896	66737	115633
İlköğretim Mezunu	76218	101685	177903
İlkokul Mezunu	252345	211061	463406
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	84569	59947	144516
Okuma Yazma Bilmeyen	29420	6435	35855
Bilinmeyen	1337	1356	2693
Toplam	631393	631201	1262594

Kaynak: TÜİK.

Konuyla ilgili tablo incelendiğinde (Tablo 5); okuryazar olmayan nüfusun büyük bir bölümünü kadın nüfusun teşkil ettiği ortaya çıkmaktadır. Okuryazar olup ancak bir okul bitirmeyen toplam 144516 kişinin 84569'unu kadınlar, 59947'sini erkekler oluşturmaktadır. Manisa'da ilköğretim mezunu olan erkek nüfusun kadın nüfustan fazla olmasını geleneksel ve ekonomik yapı sağlamıştır. Ortaokul ve dengi okul mezunu olanların sayısı kadınlarda 48896 iken bu değer erkeklerde 66737'dir. İlk aşamada orta dereceli okulların Manisa'nın her yerinde olmayışı, ikamet sahaları dışında yer alan okullara da ailelerin genellikle kız çocuklarını göndermek istememeleri, yatılı okullarda daha çok erkeklerin gönderilmiş olması bu alanda cinsiyetler arasında fark oluşmasına zemin hazırlamıştır. Eğitim seviyesi arttıkça cinsiyetler arasında bulunan farkın kısmen azalmaya başlaması Manisa'nın eğitim yapısında meydana gelen olumlu bir gelişme olarak yorumlanabilir (Çoban, 2013: 367).

Manisa ilinin nüfusundaki en az değer 1318 kişi ile doktora mezunlarına aittir. Doktora mezunlarından sonra ildeki en az nüfus 5662 kişi ile yüksek lisans mezunlarına aittir. Yüksekokul ve fakülte mezunlarının rakamsal değeri kadınlarda 5227, erkeklerde 66761 kişidir. Doktora, yüksek lisans, yüksekokul ve fakülte mezunu olan kadın nüfusun erkek nüfusa yakın bir değerde olması, kadınların da bu eğitim kademelerine ne kadar ihtiyaç duyduklarını açıkça ifade etmektedir. Lise ve dengi okul mezunlarının 83551'ini kadınlar, 113020'sini ise erkeklerden oluşturmaktadır. Tablo 5'i genel olarak değerlendirdiğimizde; doktora, yüksek lisans, yüksekokul veya fakülte, lise ve dengi okul, ortaokul ve dengi okul, ilköğretim mezunu olan nüfus içerisinde erkek nüfusun fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. İlkokul mezunu, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen, okuma yazma bilmeyen eğitim kademelerinde kadınlar erkeklerden daha yüksek bir rakamsal değere sahiptir. Bunun yanına eğitim seviyesi artıkça cinsiyetler arasındaki fark da azalmaktadır.

Tablo 6. Okuma Yazma Durumu ve Cinsiyete Göre Nüfus (6 +Yaş) 2015-2016.

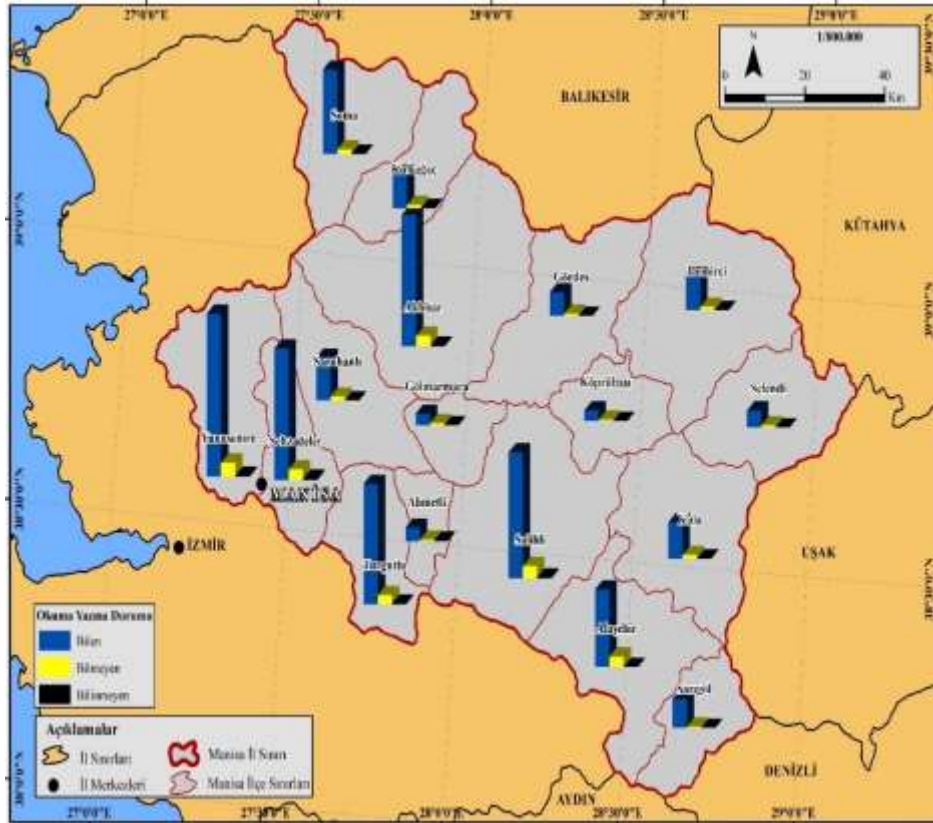
İlçeler	Okuma Yazma Durumu	Kadın	Erkek	Toplam
Ahmetli	Okuma Yazma Bilmeyen	264	80	344
	Okuma Yazma Bilen	7340	7625	14965
	Bilinmeyen	15	12	27
	Toplam	7619	7717	15336
Akhisar	Okuma Yazma Bilmeyen	3239	694	3933
	Okuma Yazma Bilen	73066	74803	147869
	Bilinmeyen	170	176	346
	Toplam	76475	75673	152148
Alaşehir	Okuma Yazma Bilmeyen	3290	666	3956
	Okuma Yazma Bilen	42135	45426	87561
	Bilinmeyen	66	79	145
	Toplam	45491	46171	91662
Demirci	Okuma Yazma Bilmeyen	1050	193	1243
	Okuma Yazma Bilen	20279	18334	38613
	Bilinmeyen	21	14	35
	Toplam	21350	18541	39891

Gölmarmara	Okuma Yazma Bilmeyen	640	157	797
	Okuma Yazma Bilen	6350	6788	13138
	Bilinmeyen	7	14	21
	Toplam	6997	6959	13956
Gördes	Okuma Yazma Bilmeyen	554	190	744
	Okuma Yazma Bilen	13518	13029	26547
	Bilinmeyen	8	15	23
	Toplam	14080	13234	27314
Kula	Okuma Yazma Bilmeyen	1110	258	1368
	Okuma Yazma Bilen	20408	20438	40846
	Bilinmeyen	34	39	73
	Toplam	21552	20735	42287
Köprübaşı	Okuma Yazma Bilmeyen	452	78	530
	Okuma Yazma Bilen	6054	6210	12264
	Bilinmeyen	5	8	13
	Toplam	6511	6296	12807
Kırkağaç	Okuma Yazma Bilmeyen	956	247	1203
	Okuma Yazma Bilen	17149	21802	38951
	Bilinmeyen	18	35	53
	Toplam	18123	22084	40207
Salihli	Okuma Yazma Bilmeyen	3803	805	4608
	Okuma Yazma Bilen	70372	71514	141886
	Bilinmeyen	214	216	430
	Toplam	74389	72535	146924
Saruhanlı	Okuma Yazma Bilmeyen	1226	282	1508
	Okuma Yazma Bilen	23735	24559	48294

	Bilinmeyen	34	42	76
	Toplam	24995	24883	49878
Sarıgöl	Okuma Yazma Bilmeyen	355	107	462
	Okuma Yazma Bilen	16344	16285	32629
	Bilinmeyen	19	24	43
	Toplam	16718	16416	33134
Selendi	Okuma Yazma Bilmeyen	537	129	666
	Okuma Yazma Bilen	9326	9621	18947
	Bilinmeyen	8	7	15
	Toplam	9871	9757	19628
Soma	Okuma Yazma Bilmeyen	1421	384	1805
	Okuma Yazma Bilen	46721	48101	94822
	Bilinmeyen	94	94	188
	Toplam	48236	48579	96815
Turgutlu	Okuma Yazma Bilmeyen	2755	595	3350
	Okuma Yazma Bilen	66229	69036	135265
	Bilinmeyen	134	147	281
	Toplam	69118	69778	138896
Yunus Emre	Okuma Yazma Bilmeyen	4415	905	5320
	Okuma Yazma Bilen	89937	93405	183342
	Bilinmeyen	268	210	478
	Toplam	94620	94520	189140
Şehzadeler	Okuma Yazma Bilmeyen	3353	665	4018
	Okuma Yazma Bilen	71673	76434	148107
	Bilinmeyen	222	265	487
	Toplam	75248	77364	152612

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır.

Manisa ilinin eğitim durumu ilçelere göre farklı bir yapı göstermektedir. 1927 yılında ilin okuryazar oranı % 17,8 iken günümüz itibariyle bu oran % 88,6'ya ulaşmıştır. 1927-2015 yılları arasında okuryazar oranında Manisa'nın yakaladığı yaklaşık % 70,8'lik artış, ilin eğitimde ne kadar büyük mesafeler kat ettiğini göstermektedir. İdari açıdan Manisa'ya bağlı olan ilçelerde okuryazar oranları aynı miktarda değildir. Yunus Emre 183342 kişi ile Manisa'da okuryazar nüfusun en fazla olduğu ilçedir. İlde okuryazar nüfusun en az olduğu ilçe ise 13138 kişi ile Gölçü'dür. Okuma yazma bilmeyen nüfusun en yoğun olduğu ilçe 5320 kişi ile Yunus Emre'dir. Bu ilçeyi 4608 kişi ile Salihli, 4018 kişi ile Şehzadeler, 3956 kişi ile de Alaşehir ilçeleri takip etmektedir. Bütün ilçelerde okuryazar olmayan kadın nüfus erkek nüfustan fazla iken, okuryazar nüfus birbirine yakın değerlerdedir. En fazla okuryazar olmayan erkek nüfus Yunus Emre'de bulunurken, bunu Salihli ve Akhisar ilçeleri izlemektedir. Okuryazar olmayan kadın nüfusun da en fazla olduğu ilçe Yunus Emre iken, bunu sırasıyla Salihli, Şehzadeler ilçeleri takip etmektedir (Tablo 6, Harita 2).

Harita 2. Manisa İlinde İlçelere Göre Okur-Yazar Oranları.

Kentlerin gelişmesini sağlayan ve hızlandıran faktörlerin başında eğitim gelmektedir. Bunun için ilk olarak bir kentin ilkokul, ilköğretim, ortaokul ve dengi okul mezuniyet durumlarının incelenmesi gerekmektedir. Yapılan bu inceleme, kent nüfusunun eğitim düzeyinin ortaya çıkarılması açısından büyük önem taşımaktadır. Manisa ilinde nüfusun fazla olduğu ilçelerde çeşitli eğitim kademelerinden mezun olan öğrenci sayısı da fazladır. İlde en fazla ilkokul mezunu 60663 kişi ile Akhisar ilçesinde bulunmaktadır. Akhisar'ı 52109 kişi ile Yunus Emre, 49553 kişi ile Turgutlu ve 44984 kişi ile de Şehzadeler ilçeleri izlemektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Manisa'nın ilçeleri bazında ilkokul, ilköğretim okulu ve ortaokul veya dengi okul mezunu nüfus sayıları (6 +yaş) 2015-2016.

İlçeler	İlkokul Mezunu	İlköğretim Mezunu	Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu
Ahmetli	6241	2165	1317
Akhisar	60663	18322	14005
Alaşehir	37536	11277	8674
Demirci	16396	4813	3080
Gölmarmara	6015	2005	1267
Gördes	12615	3251	2027
Kula	18390	5835	3644
Köprübaşı	5993	1273	1059
Kırkağaç	16386	7612	2892
Salihli	56875	18296	13586
Saruhanlı	22520	7387	4676
Sarıgöl	15150	4412	3053
Selendi	8639	2537	1542
Soma	33341	15359	10079
Turgutlu	49553	21245	12329
Yunus Emre	52109	28425	17535
Şehzadeler	44984	23689	14868

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır.

Manisa'da en az ilkokul mezunu ise Köprübaşı ilçesinde yer almaktadır. Gölmarmara ve Ahmetli ise Köprübaşı'ndan sonra ilkokul mezununun en az olduğu diğer ilçelerdir (Tablo 7). En fazla ilköğretim mezunu 6360 sayılı kanunla merkez ilçe olarak kurulan ve il nüfusunun büyük bir kısmını barındıran Yunus Emre ve Şehzadeler ilçelerinde bulunmaktadır. İlköğretim mezunu sayısının en az olduğu ilçeler ise 1273 kişi ile Köprübaşı ve 2005 kişi ile Gölmarmara'dır. Bu ilçelerin nüfusları az olduğu için çeşitli

eğitim kademelerinden mezun olan nüfus da doğal olarak az olmaktadır. Ortaokul veya dengi okul mezunları daha çok Manisa ilinin merkez ilçelerinden olan, çevre il ve ilçelerden çeşitli nedenlerden dolayı (genellikle ekonomik ve eğitim) en çok göç alan Yunus Emre ve Şehzadeler ilçelerinde yoğunluk kazanmıştır. Bu eğitim kategorisindeki mezun nüfusun en az olduğu ilçeleri ise Ahmetli ve Köprübaşı oluşturmaktadır. Tablo 7’de verilen rakamsal değerler Manisa il nüfusunun her eğitim kademesine eşit dağılmadığını göstermektedir. İlçeler bazında eğitim kademesi yükseldikçe genel itibari ile mezun sayısında azalmalar meydana gelmiştir. Bu duruma; Salihli ilçesinde 56875 kişinin ilköğretim mezunu, 18296 kişinin ilköğretim mezunu ve 13586 kişinin ise ortaokul veya dengi okul mezunu olması örnek olarak verilebilir.

Bir yerin eğitim niteliklerinden bahsederken lise ve dengi okul, yüksekokul veya fakülte, yüksek lisans ve doktora mezunlarının nüfus içerisindeki paylarına da değinmek gerekmektedir. Tablo 6’da ifade edildiği üzere Manisa ilinin ilçelerindeki lise ve dengi okul mezunu, yüksekokul veya fakülte mezunu, yüksek lisans ve doktora mezunu olan nüfus miktarı birbirinden farklıdır. İlde lise veya dengi okul mezunu nüfus en fazla 39077 kişi ile Yunus Emre ilçesinde bulunmaktadır. Bu ilçeyi 30142 kişi ile Şehzadeler, 22038 kişi ile Turgutlu, 21791 kişi ile Salihli ve 21009 kişi ile Akhisar ilçeleri izlemektedir (Tablo 8). Aynı şekilde yüksekokul ve fakülte, yüksek lisans ile doktora mezunları da bu ilçelerde yoğunluk kazanmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında bu ilçelerin nüfus bakımından diğer ilçelerden daha fazla nüfusa sahip olması etkili olmuştur. Yüksek lisans ve doktora derecesine sahip olan nüfusun en az olduğu ilçeler Ahmetli, Gölarmara, Köprübaşı ve Sarıgöl olarak karşımıza çıkmaktadır.

Lise ve dengi okul mezun sayısının en az olduğu ilçe Gölarmara’dır. Bu ilçeyi Ahmetli ve Köprübaşı takip etmektedir. Yüksek lisans ve doktora mezun sayısının en fazla olduğu ilçeler Manisa il merkezinde yer alan Yunus Emre ve Şehzadelerdir. Bu ilçeler, eğitim konusunda kısmen de olsa diğerlerinden daha elverişli durumdadır. Bu ilçelerin Manisa il merkezinde yer alması, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Dokuz Eylül ve Ege Üniversitesi gibi yükseköğretim kurumlarının da yakınında bulunması buralardaki lise ve dengi okul mezunu ile özellikle yüksek lisans ve doktora mezunlarının sayılarının fazla olmasını sağlamıştır.

Kentlerin eğitim durumunu göstermesi bakımından öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ile net okullaşma oranları da büyük önem taşımaktadır. 2015 yılındaki verilere göre; Manisa ilinde eğitim kademeleri itibari ile net okullaşma oranı kadın ve erkek nüfusta birbirine yakın değerlerdedir. Bunu detaylandırırsak; okul öncesi dönemdeki okullaşma oranları; kadınlarda % 65,02, erkeklerde ise % 65,68 olup toplamda % 65,36’dır. İlkokullarda toplam okullaşma oranı % 96,60 olup, kadınlarda % 94,28, erkeklerde % 93,11’lik bir değere sahiptir. İlköğretim kademesinde toplam % 96,38’lik okullaşma oranı görülürken bunun cinsiyetlere göre ayrımına bakıldığında, erkeklerde % 96,09, kadınlarda % 96,68 olduğu ortaya çıkmaktadır. İlde ortaokul kademesindeki kadın nüfustaki okullaşma oranı % 96,75, erkek nüfusta ise % 96,22 olup toplam okullaşma oranı ise % 96,48’dır. Lise devresindeki toplam okullaşma oranı % 84,08 olarak gerçekleşmiştir. Bu kademedeki cinsiyetler arasındaki değerlere bakıldığında;

okullaşma oranı erkeklerde % 83,3, kadınlarda ise % 84,90 olmuştur. Bu veriler ışığında Manisa ilindeki ortaöğretim düzeyinde genel okullaşma oranı kadınlarda % 43,56, erkeklerde % 34,92 olmak üzere toplamda % 39,12'dir. Manisa'nın 2015 yılındaki mesleki ve teknik ortaöğretimdeki okullaşma oranı % 44,96'dır. Bu kademedeki cinsiyetler arasında kadınların lehine % 4'lük bir fark bulunmaktadır (Milli Eğitim İstatistikleri, 2015-2016).

Tablo 8. Manisa'nın ilçeleri bazında lise veya dengi okul, yüksekokul veya fakülte, yüksek lisans ve doktora mezunu nüfus sayıları (2015-2016).

İlçeler	Lise veya dengi okul mezunu	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu
Ahmetli	2055	909	19	4
Akhisar	21009	14438	665	110
Alaşehir	12147	6644	250	35
Demirci	5292	4767	135	36
Gölmarmara	1216	649	19	5
Gördes	2679	1714	64	10
Kula	4958	2799	121	42
Köprübaşı	1430	847	38	6
Kırkağaç	5152	2512	61	12
Salihli	21791	14648	680	127
Saruhanlı	5401	2469	87	21
Sarıgöl	3770	1848	60	9
Selendi	2078	1086	48	8
Soma	16336	8983	299	51
Turgutlu	22038	12400	538	99
Yunus Emre	39077	24542	1634	497
Şehzadeler	30142	17782	944	246

Ülkemiz geneli okullaşma oranları; okulöncesi dönemde % 55,48, ilkokul devresinde % 94,87, ilköğretim düzeyinde % 96,44, ortaokul aşamasında % 94,39, lise döneminde % 79,79, genel ortaöğretim kademesinde % 36,66, mesleki ve teknik ortaöğretim düzeyinde ise % 43,14'dür. Bu veriler ile Manisa ilinin oranlarını karşılaştırdığımızda; ülkemiz yalnızca ilkokul ve ilköğretim eğitim kademesinde Manisa'dan daha yüksek bir okullaşma oranına sahip olup, okulöncesi, ortaokul, genel ortaöğretim, lise ve mesleki ve teknik öğretim aşamalarında ise daha düşük bir değere sahiptir (Milli Eğitim İstatistikleri, 2015-2016).

Manisa ilinde 2015-2016 eğitim – öğretim döneminde ilkokullarda öğretmen başına 14, ortaokullarda ise 13 öğrenci düşmektedir. Genel liselerde öğretmen başına 17 öğrenci, mesleki ve teknik öğretim yapan liselerde 13 öğrenci düşmektedir. Bu değerler ülkemiz ortalamasının altındadır. Nitekim ülkemizde ilkokullarda öğretmen başına 17,

ortaokullarda 16, genel liselerde öğretmen başına 20, mesleki ve teknik eğitim veren liselerde ise 15 öğrenci düşmektedir. 2015-2016 istatistiki verilerine göre, Manisa ilinde derslik başına düşen öğrenci sayısı ilkokullarda 17, ortaokullarda 24, genel liselerde 30, mesleki ve teknik liselerde 29'dur. Bu durumu ülkemiz açısından ele aldığımızda; ilkokullarda derslik başına 21, ortaokullarda 31, genel liselerde 20, mesleki ve teknik liselerde 14 öğrenci düştüğü ortaya çıkmaktadır. Bu veriler ile Türkiye ve Manisa ilini kıyaslamaya tabi tuttuğumuzda; ilkokul ve ortaokul kademelerinde derslik başına düşen öğrenci sayısında Türkiye, genel lise ile mesleki ve teknik lise bazında ise Manisa'nın yüksek değerlere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2015-2016).

Bir kenttin eğitim yapısında oldukça büyük önem taşıyan bir diğer yapıtaşı da öğrencilerin barınma ihtiyaçlarının karşılandığı yurt, pansiyon gibi kurumlardır. Bu açıdan değerlendirildiğinde; Manisa'da 7 tane öğretmenevi ve akşam sanat okulu bulunmaktadır. Bu kurumlarda toplam 150 oda ve 306 yatak vardır. İlde taşınmalı eğitime tabi olan 16386 öğrenci bulunmaktadır. Manisa ilinde Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bağlı toplam 16 yurt bulunmaktadır. Bunlar, Manisa merkez, Alaşehir, Demirci, Gördes, Kırkağaç, Köprübaşı, Salihli, Turgutlu'da bulunmaktadır. Bu yurtların toplam yatak kapasitesi ise 7970'tir. Manisa'da 2015-2016 döneminde pansiyonlu okul sayısı 2591 olup, bunların yatak kapasitesi 483941'dir. İldeki pansiyonlarda 177613 erkek 158998 kadın olmak üzere toplam 336611 kişi kalmaktadır. Manisa'da 98 tane özel yurt bulunmakta olup, bu yurtların toplam yatak kapasitesi 8117'dir. Özel yurtların toplam yatak kapasitelerinin yaklaşık % 50'si (4325) boş bulunmaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2015-2016).

Manisa'da taşınmalı eğitim çeşitli nedenlerle birlikte okula erişimde sorunlar yaşayan ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin belirlenen okullara günü birlik taşınarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılmaktadır. 2015-2016 eğitim öğretim döneminde ilkokul-ortaokul düzeyinde taşınan merkez sayısı 276, taşınan okul ve taşınan okulsuz yerleşim birimi ise 1233'tür. İlde ilkokul kademesinde toplam 5389, ortaokul düzeyinde ise toplam 10997 öğrenci taşınmaktadır. Ortaöğretim (lise) düzeyinde taşınan toplam okul sayısı 92'dir. Lise düzeyinde 6192 erkek ve 5717 kadın olmak üzere toplam 11909 öğrenci taşınmalı eğitime tabi tutulmaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2015-2016).

Tablo 9'da ifade edildiği üzere Manisa'da okul öncesi döneme ait 493 okul bulunmaktadır. Bu okullarda bulunan 1165 şube ve 1012 derslikte toplam 19856 öğrenci eğitim görmektedir. Manisa'da İlkokullarda 4462 şube ve 4505 derslikte toplam 79949 öğrenci eğitim almaktadır. İlkokullarda görev yapan öğretmen sayısı 5387 iken, okulöncesinde bu değer 1165'e düşmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Manisa’da 2015-2016 öğretim yılında okul öncesi ve ilkokul düzeyinde okul, şube, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı.

Okul Öncesi					İlkokul				
Okul	Şube	Öğrenci	Öğretmen	Derslik	Okul	Şube	Öğrenci	Öğretmen	Derslik
493	1165	19856	1180	1012	520	4462	79949	5387	4505

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır.

Bu değerlere göre; okulöncesi eğitimde öğretmen başına 16,8 kişi, ilkokullarda ise 14,8 öğrenci düşmektedir. Okulöncesi eğitimde derslik başına 19,6 öğrenci, ilkokullarda 14,8 öğrenci düşmektedir.

Tablo 10. Tekirdağ’da 2014-2015 öğretim yılında ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde Okul, Şube, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı.

Ortaokul					Ortaöğretim (Mesleki ve Teknik Ortaöğretim ile Genel Ortaöğretim)				
Okul	Şube	Öğrenci	Öğretmen	Derslik	Okul	Şube	Öğrenci	Öğretmen	Derslik
321	3603	79031	2764	3251	184	3665	89901	5742	2947

Kaynak: TÜİK Verilerinden Derlenerek Hazırlanmıştır.

Manisa’da ortaokul kademesinde toplam 321 okul vardır. Bu okullarda 3603 şube ile 3251 derslikte 2764 öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmen başına 28,5, derslik başına ise 24,3 öğrenci düşmektedir (Tablo 10). Ortaöğretim kademesinde eğitim veren 184 okulda 3665 şube ile 2947 derslik bulunmaktadır. Bu kademe de öğretmen sayısı 89901, öğrenci sayısı 89901’dir. Bu değerlere göre; Manisa ilinde ortaöğretim düzeyinde öğretmen başına 15,6, derslik başına ise 30,5 öğrenci düşmektedir (Tablo 10).

Ülkemizde okulöncesi dönemde öğretmen başına 16,7 öğrenci düşmekte olup, bu değer ilkokullarda 17,6, ortaokullarda 16,1, ortaöğretimde ise 17,3’tür. Ülkemizin sahip olduğu bu değerler ile Manisa’yı kıyaslırsak Manisa’nın okulöncesi ile ortaokul kademelerinde ülkemizin üzerinde, ilkokul ile ortaöğretim düzeyinde ise ülkemizin altında değerlere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna göre; Manisa ili ile Ülkemizin değerlerinin birbirine yakın olduğunu söyleyebiliriz. Buna ek olarak bu değerlerden; Manisa ilinin eğitim kademelerinin Milli Eğitim Bakanlığı’nın uyguladığı plan, projelerden en iyi şekilde yararlandığını, yine Manisa’da yaşayanların eğitim alma konusunda ülkemizin diğer illeriyle aynı düzeyde imkâna sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Manisa’nın elverişli konumu sayesinde eğitim olanakları oldukça gelişmiş bir seviyeye erişmiş ve hatta bazı kademelerde ülkemiz değerlerinin üzerine çıkmıştır. Celal Bayar Üniversitesi Manisa ili için eğitim alanında önemli bir değerdir. Üniversitenin içinde barındırdığı çeşitli bölümler, çevre ilçe ve illerden öğrencileri kendine

çekmektedir. Bunun yanında üniversitedeki öğrenci, memur, öğretim üye ve elemanlarının da sayısı arttıkça, üniversitenin kente maddi ve manevi katkısı da artmaktadır.

III.Sonuç

Sermaye, bilişim ve teknoloji, madenler ve nüfus bir ülkenin kalkınmasında rol oynayan temel faktörleri oluşturmaktadırlar. Birbiriyle sıkı bir ilişki içerisinde bulunan bu süreçlerin merkezinde ise insan bulunmaktadır. Eğitimde ilerleme kaydeden toplumlar, en zor koşullarda bile kalkınma hamlesi yapmışlardır. “Bilinçli ve modern bir toplum oluşturma temel eğitimidir” düşüncesinden hareketle, Manisa ilinin eğitim coğrafyasını ortaya koymayı amaçladığımız bu araştırma, dar alanlı yapılan bir çalışmadır. Bunun gibi çalışmaların artırılması, ülkemizin eğitim yapısının detaylı bir şekilde açıklanabilmesi için son derece büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Akpınar, E. (2003). “Kelkit İlçesinde Coğrafi Faktörlerin Örgün Eğitim Üzerindeki Etkileri”. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 8 (10), 169-188.
- Büyükarıslan, M. A. (1995). “Toplumsal Kalkınma ve Eğitim”. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 4, 1-10.
- Çoban, A. (2013). “Amasya Nüfusunun Eğitim Durumu”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (1), 357-374.
- Doğanay, H. (2014). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, Ankara: Pegem Akademi.
- Koday, S. (2005). “Gümüşhane İlinin Eğitim Coğrafyası”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 45-56.
- Koday, Z., Erhan, K., Akbaş, F., “Manisa İlinin İdari Coğrafya Analizi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (2), 2016, 537-558.
- Önal, İ. (2010).”Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi”. *Bilgi Dünyası*, 11 (1), 101-121.
- Özçağlar, A. (2015). “Ege Bölgesi Ders Notları”, www.geography.humanity.ankara.edu.tr/ (Erişim: 29 Mayıs 2015).
- Şahin, V. (2015). “Tekirdağ’ın Eğitim Coğrafyası Üzerine”. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20 (34), 43-60.
- Tandoğan, A. (1994). *Türkiye Nüfusu*. Trabzon: Eser Ofset Matbaacılık.
- Taşlıgil, N. (1992). “Manisa İlinin Nüfus Gelişimi ve Özellikleri”. *19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 227-240.

Yıldız, M., Ateş, S., Yıldırım, K., Rasinski, T. (2011). “Okumaz Yazmaz Türk Kadınlarının Perspektifinden Okuryazarlık ve Okumaz Yazmazlık: Fenomenolojik Bir Çalışma”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 740-759.

TÜİK (2016). *Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim*. TÜİK,2015-2016.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html, (Erişim: 06 Eylül 2016).

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>, 6360 sayılı kanun, (Erişim: 06 Eylül 2016).